

ਅੱਜ ਦੀ ਤਾਰੀਖੀ ਲੋੜ ਪਰਜਾ ਰਾਜ

ਪੰਜਾਬ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ, ਅਮਰੀਕਾ, ਕਨੇਡਾ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਲਿਬਰਲ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਸੀ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ ਉਥੇ ਆਮ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਪੁੱਛ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਆਰਥਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਫੈਸਲੇ ਉਪਰੋਂ ਹਾਕਮਾਂ ਵਲੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਠੋਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਾਲ ਕਈ ਥਾਂਵਾਂ ਤੇ ਆਪਣਾ ਕਮਾਦ ਲੂਹਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਕਮਾਦ ਦਾ ਭਾਅ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਮਾਦ ਨੂੰ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾ ਕੇ ਵੇਚਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨ ਵਿਚ ਰਹੇਗਾ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਕਮਾਦ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਗੈਰਾ ਤੋਂ ਰਖਵਾਲੀ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਖ਼ੂਨ ਪਸੀਨਾ ਇਕ ਕਰਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਫਸਲ ਨੂੰ ਹੁਣ ਹੱਥੀਂ ਅੱਗ ਲਾਉਣੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਫਸਲ ਜਲਾਉਣੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ? ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਇਹ ਫਸਲ ਜਲਾਉਣ ਲਈ ਤਾਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕਮਾਦ ਦੀ ਕੀਮਤ ਏਨੀ ਘੱਟ ਮਿਥਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕੌਣ ਹੈ?

ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਲੇ ਲਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਮਾਲ ਬਣਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਸਹਾਰੇ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਏਨਾ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੰਪਨੀ ਬੰਦ ਹੋਣ ਲਗੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕੰਮ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਕੋਈ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੱਥ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲੇ ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ ਡਿਗਦੇ ਹਨ।

ਸਿਆਸੀ ਫੈਸਲੇ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਥੱਪੇ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਬਜਟ ਦਾ ਤਕਰੀਬਨ 74 ਫੀ ਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਸੂਦਖੋਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਲਈ ਗਈ। ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਉਰਜਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ, ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਰੱਲ ਕੇ ਇਰਾਨ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸਲਾਹ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛੀ ਗਈ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਬਾਰੇ, ਤਾਲੀਮ ਬਾਰੇ, ਫਸਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਬਾਰੇ, ਜਾਣੀ ਕਿ ਹਰ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਤੇ ਲਾ ਕੇ ਰਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਖੇ ਗਏ ਹਨ।

ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਘਾਟ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਸਰਵੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੁੱਤੇ ਲਾਏ ਹੋਏ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਫੈਸਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਕਨੇਡਾ ਵਿਚ ਸਪਾਈਸਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਨੇਡੀਅਨ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਰਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਪਾਈਸਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਜਿਹੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਹਿਮ ਫੈਸਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੋਣ।

ਤਮਾਮ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਿਬਰਲਵਾਦੀ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਤਾਰੀਖ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ ਇਸ ਵੇਲੇ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ। ਤਾਰੀਖ ਇਸ ਪੜਾਅ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਜਿੱਥੇ ਹਾਲਾਤ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲੋਕ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਆਪ ਕਰਨ। ਲੋਕ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਕ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਹਿਮ ਫੈਸਲੇ ਆਪ ਕਰ ਸਕਣ ਅਤੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਵਾਲੀ ਇਸ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਤਾਰੀਖ ਦੀ ਵੀ ਇਹੋ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੋਕ ਇਸ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਲਿਬਰਲ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਸੀ ਦਾ ਮੁਤਬਾਦਲ ਲੱਭ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਰਾਏ ਅਤੇ ਲਿਬਰਲ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਸੀ ਵਿਚ ਬੜਾ ਤਿੱਖਾ ਦਵੰਦ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਆਪ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਲਿਬਰਲ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਸੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਸਾਮਰਾਜੀਏ ਅਤੇ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਲਿਬਰਲ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਸੀ ਦਾ ਹੀ ਰੌਲਾ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਲਿਬਰਲ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਸੀ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਗੋਲੀ-ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਮੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬਸਤੀਵਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੁੰਡੀਦਾਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਉੱਤੇ ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਰਖਣ ਲਈ ਬੋਧਿਆ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਸ ਤੰਤੂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਰਾਜ ਤੰਤੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਹ ਰਾਜ ਤੰਤੂ ਲੋਕ ਦੀਆਂ

ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਮੰਤਵ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੁਟ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਇਕ ਤਾਰੀਖੀ ਮਸਲਾ ਹੈ ਇਕ ਨਵੀਂ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਇਜਾਦ ਕਰਨ ਦਾ ਜੋ ਹੁਣ ਫੈਰੀ ਹੱਲ ਮੰਗਦਾ ਹੈ।

ਨਵੀਂ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਕਾਇਮ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ?

ਇਹ ਵਿਸ਼ਾ ਹੁਣ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ, ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਚ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਨਵੀਂ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਕੀ ਖਾਸਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਵੀਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬਣਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ। ਉਹ ਇਹ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਛੱਡ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਂਗਰਸ, ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ., ਸ਼ੀਪੀ.ਆਈ., ਸ਼ੀਪੀ.ਆਈ. (ਐਮ) ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਇਕ ਨਵੀਂ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਇਜਾਦ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਵਾਲੀ ਲਿਬਰਲ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਸੀ ਬਹੁਤ ਰਾਸ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਆਪ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਹਨ। ਸੋ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾਲ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਕੇ ਇਹ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ ਪੈਣੀ ਹੈ।

ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਨਵਾਂ ਤੰਤੂ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੋਕੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਕ ਸਿਆਸੀ ਲਹਿਰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯੁਧਨੀਤੀ ਅਤੇ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਹੋਕੇ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜੇ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਮਹੱਲਿਆਂ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਚੋਂ ਆਪ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਣ। ਇਹਦੀ ਲੋੜ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਏਕਤਾ ਨਾਲ ਇਕ ਅਜੇਹਾ ਕਦਮ ਚੁਕ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਖੁੱਸੀ ਹੋਈ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚੋਂ ਹੋਣਗੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਅਤੇ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਬਾਹਰ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਇਹ ਮੰਗ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਕਦੇ ਵੀ ਵਾਪਸ ਸੱਦ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਚੋਣ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੋਵੇ। ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਖਰਚਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਟੇਟ ਕਰਨ। ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ।

ਇਸ ਨਵੀਂ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰੇਕ ਸ਼ਹਿਰੀ ਨੂੰ ਸਰਗਰਮ ਹੋਕੇ ਸਿਆਸੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਮਨਵਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨਵੀਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਜਾ ਰਾਜ ਦੇ ਖਾਸੇ ਦਾ ਇਕ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰਗਰਮ ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਇਹ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰਾਂ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਨਵੀਂ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦਾ ਇਕ ਪਹਿਲਾ ਕੰਮ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ, ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਲੋਕ ਹੀ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਫੈਸਲੇ ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਮੰਡੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਛੱਡ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ।

ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਫੈਸਲੇ ਮੰਡੀ, ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਛੱਡ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਹੋਕੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ, ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕਿਹੜੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੁਣ ਕੀ ਲੋੜਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕੀ ਲੋੜਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਉਹ ਇਹ ਜਾਇਜ਼ਾ ਵੀ ਲਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਲੋੜਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਾਧਨਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵਸਤਾਂ ਲਿਆ ਕੇ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਾਧਨਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਦੌਲਤ ਨੂੰ ਉਹ ਦੂਸਰੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵਸਤਾਂ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਇਕ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਉਹ ਦੂਸਰੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚੋਂ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਹੁਨਰ ਅਤੇ ਸਿਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਉਸ ਹੁਨਰ ਅਤੇ ਸਿਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾ

ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਕੇ ਕਰਨੇ ਪੈਣੇ ਹਨ ਤਾਂ ਹੀ ਨੇਪਰੇ ਚੜ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸੂਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਸਲੇ ਸਾਂਝੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਵੀ ਸਾਂਝੇ ਉਦਮ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲਿਬਰਲਵਾਦੀ ਸੂਝ ਇਕੱਠੇ ਹੋਕੇ ਸਾਂਝੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਉਦਮ ਕਰਨ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੈ। ਲਿਬਰਲਵਾਦ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਘਰ ਹੀ ਭਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਪਿੰਡ ਜਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਨਾਸ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਜ਼ਾਤੀ ਹਿੱਤ ਅਤੇ ਸਮਾਜੀ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧ ਖੜਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸਾਂਝੇ ਉਦਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰਜਾ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰੇ। ਇਕ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਦੂਸਰੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਲਈ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰੇ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਲੋਕ ਆਪ ਹੀ ਕਰਨਗੇ, ਸਰਕਾਰ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਇਕ ਅਦਾਰਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਜਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ। ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਤਕਨੀਕਾਂ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪਿੰਡ, ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਇਲਾਕਾ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਦੌਲਤ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਰਖ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਕ ਸੁਆਲ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਨਵੀਂ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਇਜਾਦ ਕਰ ਵੀ ਲਈ ਤਾਂ ਜ਼ੋਰ ਵਾਲੇ, ਸਾਮਰਾਜੀਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁੰਡੀਦਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੁਣ ਸਭ ਫੈਸਲੇ ਹਨ ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਸ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਅਤੇ ਸਿੱਕੇ ਨਾਲ ਕੁਚਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨਵੇਂ ਰਾਜ ਤੰਤ੍ਰ ਨੂੰ ਚਲਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੇ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਵੀ ਇਹੋ ਹੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਤਾਰੀਖ ਵੀ ਇਹੋ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਕਿਸੀ ਕੋ ਰਾਜ ਨਾ ਦੇ ਹੈ, ਜੋ ਲੋ ਹੈ ਨਿਜ ਬਲ ਸੇ ਲੈ ਹੈ। ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਅਤੇ ਸਾਮਰਾਜ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹਰ ਕਦਮ ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਦਾਰੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਤੇ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਲਈ ਹੀ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੁੱਧੀ-ਬਲ ਨਾਲ ਪ੍ਰਜਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਸਾਮ, ਅਰਥ, ਭੇਦ ਅਤੇ ਡੰਡਾ, ਸਭ ਤਰੀਕੇ ਵਰਤ ਕੇ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।

ਤਾਰੀਖ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਨਵੀਂ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਕਾਇਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਜਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਆਪਣੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਤੋਂ ਰਖਵਾਲੀ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਏਕਤਾ, ਜਥੇਬੰਦਕ ਤਾਕਤ, ਸਿਆਸੀ ਸੋਧ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮਿਹਨਤਕਸ਼, ਰੋਸ਼ਨ ਖ਼ਿਆਲ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਮੁੱਠ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਪ੍ਰਜਾ ਰਾਜ ਲਈ ਇਕ ਯੁਧਨੀਤੀ ਬਣਾ ਕੇ, ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮਜ਼ਦੂਰ, ਕਿਸਾਨ, ਨੌਜਵਾਨ, ਔਰਤਾਂ, ਦਲਿਤ, ਕਰਮਚਾਰੀ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਸਭ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਵੀਂ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਜਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਇਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਜਾ ਰਾਜ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੀ ਖੁੱਸੀ ਹੋਈ ਤਾਕਤ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਾਧਨ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਦੀਆਂ ਦੀ ਤਾਂਘ ਹੈ। ਪ੍ਰਜਾ ਦੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਨਾਲ ਹੀ ਜ਼ਾਤੀ ਹਿੱਤ ਅਤੇ ਸਮਾਜੀ ਹਿੱਤ ਸੁਰਮੇਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰਮੇਲ ਕੀਤੇ ਬਗ਼ੈਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਲਿਆਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਅਤੇ ਰਖਵਾਲੀ ਲਈ ਪ੍ਰਜਾ ਰਾਜ ਅੱਜ ਦੀ ਤਾਰੀਖੀ ਲੋੜ ਹੈ।